

Pleidooi voor respectvolle kritiek

Gommer, H.

Published in:
Nieuwsbrief Instituut voor Publiek en Politiek

Document version:
Early version, also known as pre-print

Publication date:
2009

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Gommer, H. (2009). Pleidooi voor respectvolle kritiek. *Nieuwsbrief Instituut voor Publiek en Politiek*, 10.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright, please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Pleidooi voor respectvolle kritiek

Er is een machtsstrijd gaande tussen politici en rechters, zo lijkt het. De Amsterdamse hofpresident Verheij vindt dat politici meer moreel leiderschap tonen en niet, zoals VVD-fractievoorzitter Rutte deed, oproepen tot een wetswijziging als een rechter tot een besluit is gekomen. De kersverse voorzitter van de Hoge Raad Corstens vindt dat politici te vaak en te hard te reageren op rechterlijke uitspraken. Voorzitter van de Raad voor de Rechtspraak Van den Emster stelt tegelijkertijd dat rechter zich niet door politici laten beïnvloeden en dat de scheiding der machten in Nederland niet bestaat. Daartegenover staan politici die vinden dat ze al terughoudend genoeg zijn. Ze zijn tegen de gedragscode die Corstens voorstaat en willen zelf bepalen wat ze zeggen. VVD-kamerlid De Krom vindt het onterecht dat rechters 'het kanon Montesquieu in stelling brengen met het spervuur van de trias politica'.

Toen ik met mijn onderzoek naar deze kwestie begon, was de algemene opinie onder juristen dat politici hun mond moeten houden. Ze tasten het gezag van de rechter aan, ze schenden de scheiding der machten, de rechter kan de schijn van partijdigheid krijgen en zijn onafhankelijkheid verliezen. Ikzelf was redelijk kritisch over rechterlijke uitspraken. Ze overtuigen mij lang niet altijd. En dus besloot ik de belangrijkste argumenten op hun waarde te beoordelen.

Wat bleek? Heel veel argumenten in het recht worden gebaseerd op de 'doctrine'. Deze doctrine wordt ontwikkeld door gezaghebbende juristen. Rechtsgeleerden dragen hun steentje bij aan de doctrine door artikelen te schrijven. Daarbij baseren zij zich voornamelijk op andere gezaghebbende juristen en jurisprudentie. Het gevolg is dat slechts enkele staatsrechtsgeleerden weten dat de scheiding der machten in Nederland niet bestaat en nooit heeft bestaan. Het 'kanon van Montesquieu' was niet van Montesquieu. Hij deed onderzoek in Engeland en kwam tot de conclusie dat een stabiele samenleving een evenwicht tussen de instituties moest kennen. De machten mogen, ja moeten zelfs, elkaar controleren en bekritisieren om dat evenwicht te behouden. Het verhaal van de Trias Politica wordt zodoende in allerlei vormen verteld, maar zelden op de manier waarop Montesquieu het bedoelde. Het argument van de machtenscheiding deugt dus niet.

Dat het gezag van rechters wordt aangetast door uitspraken van politici, wordt ook al niet ondersteund door de praktijk. Het gezag wordt aangetast door rechterlijke dwalingen zoals in het geval van de Schiedammer Parkmoord. Het gezag wordt aangetast als blijkt dat mensen met veel geld en kennis een voordeel hebben in de rechtspraak. Maar als rechters een gedegen uitspraak doen en politici die uitspraak bekritisieren, tast dat het gezag van rechters niet aan. Verder bleek dat rechters weliswaar worden beïnvloed door wat er om hen heen gebeurt en gezegd wordt, maar dat ze daar over het algemeen heel evenwichtig mee omgaan. Ze houden daardoor voeling met de maatschappij, maar het tast hun onpartijdigheid niet aan.

In de machtsstrijd tussen politici en rechters is de rechter zelf ook partij, zodat hij in dat conflict niet het laatste woord heeft. Zolang een ieder zich daarvan bewust is, is er niets aan de hand. Want rechters hebben van de weeromstuit ook het volste recht om kritiek te hebben op politici. Als iedereen in Nederland zijn kritiek dan ook nog respectvol geeft, krijgen we nog geanimeerde discussies en daar gaat het toch om als we praten over vrijheid van meningsuiting?